UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI IN GREMIUM 18/2024
Studia nad Historią, Kulturą i Polityką DOI 10.61826/ig.vi18.490 ISSN 1899-2722
s. 217-219

Joanna Marciniszyn
Archiwum Państwowe w Zielonej Górze
ORCID: 0000-0003-2279-0376

Sprawozdanie z II Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Starożytności, Zielona Góra 13-15 września 2023 r. Komisja Historii Starożytnej PTH *Świat antyczny a my Współczesne badania nad cywilizacjami starożytnymi*

W Instytucie Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego 13-15 września 2023 r. odbyło się posiedzenie Komisji Historii Starożytnej Polskiego Towarzystwa Historycznego. Jest to największa cykliczna konferencja środowiska polskich badaczek i badaczy historii antyku. Była to już czterdziesta pierwsza konferencja Komisji Historii Starożytnej PTH, lecz druga w odświeżonej formule, wprowadzonej w 2021 r. podczas I Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Starożytności, zorganizowanego na Uniwersytecie Wrocławskim. Celem cyklicznych spotkań, których tradycja sięga lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku, jest integracja środowiska badaczy antyku – historyków, filologów klasycznych, archeologów oraz prawników.

II Ogólnopolski Zjazd Historyków Starożytności został zorganizowany przez zielonogórski oddział PTH przy współpracy z Instytutem Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz pod patronatem Stowarzyszenia Historyków Starożytności. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli JM Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego, prof. Wojciech Strzyżewski oraz Prezydent Miasta Zielona Góra Janusz Kubicki.

Konferencja odbyła się pod hasłem „Świat antyczny a my. Współczesne interpretacje świata starożytnego", które nawiązuje do ważnej dla badaczy antyku książki Tadeusza Zielińskiego. Celem zjazdu było, poprzez szerokie ujęcie tematyki, stworzenie przestrzeni dla wszystkich dziedzin badawczych reprezentowanych w polskim środowisku starożytniczym, a co za tym idzie, konsolidacja środowiska oraz otwarte forum prezentacji aktualnie prowadzonych badań. Podczas trzech dni konferencji swoje referaty przedstawiło stu badaczy i badaczek reprezentujących wszystkie ośrodki akademickie.

W pierwszym dniu uczestnicy oraz zaproszeni goście zgromadzili się w auli rektoratu Uniwersytetu Zielonogórskiego, aby wziąć udział w obradach plenarnych. Otwarcie konferencji uświetniło doniosłe wydarzenie, jakim było wręczenie prof. Leszkowi Mrozewiczowi nagrody *Magistro Optimo*, którą otrzymał z rąk przedstawicieli Stowarzyszenia Historyków Starożytności – prof. Danuty Okoń i prof. Ryszarda

Kuleszy. Zgromadzeni uczcili też minutą ciszy pamięć prof. Marka Wilczyńskiego, prezesa Stowarzyszenia Historyków Starożytności i wybitnego uczonego, który zmarł 3 września 2024 r.

Podczas sesji plenarnej, poprowadzonej przez prof. Andrzeja Gillmeistera, który w kadencji 2021-2023 pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Historii Starożytnej PTH, głos zabrali znamienici naukowcy i czołowi eksperci badań nad historią starożytną. Profesor Andrzej Niwiński w wystąpieniu *Na tropie królewskiego grobowca. Najgłębiej skrywane tajemnice Deir el-Bahari* przedstawił wyniki pracy Polskiej Archeologicznej Misji Skalnej, która od 1999 r. prowadzi badania na terenie Deir el--Bahari (Luksor Zachodni, południowy Egipt) i jest na tropie królewskiego grobowca, który został zabezpieczony w czasach wczesnej 21 Dynastii (XI w. p. n. e) za pomocą lokalnego kamuflażu (sztuczny calec) oraz gigantycznego sztucznego zbocza górskiego. Ważnym wynikiem prac Misji Skalnej jest też odkrycie zasadniczej funkcji, jaką pełniła świątynia Totmesa III, która została zaplanowana jako wielki przybytek kultu zmarłych przodków tego króla i jego samego. Świątynia została zbudowana tak, że objęła swą konstrukcją stary grobowiec Amenhotepa I, natomiast za nią planowano usytuowanie nowego grobowca dla jego ojca, Totmesa II, co nie zostało jednak zrealizowane. Kolejny wykład, pt. *Koniec historii (Sparty?)*, wygłosił prof. Ryszard Kulesza, natomiast prof. Krzysztof Nawotka zaprezentował referat pt. *Hellenizm na wschód od Eufratu*. Profesor Danuta Musiał podczas swojego wystąpienia zatytułowanego *Powrót bogów?* przedstawiła zagadnienia związane z badaniami nad rzymskim politeizmem. Ostatnim prelegentem tego dnia był prof. Adam Łukaszewicz, który w referacie *Historia pewnej amfory* ukazał przykład źródła archeologicznego, którego interpretacja pozwala na nieoczekiwane wniknięcie w głąb świata antycznego. Wydrapane na amforze imię użytkownika oraz przeprowadzone badania prozopograficzne pozwoliły dostrzec powiązanie naczynia z interesującą postacią i wydarzeniami z IV w. n.e., a także ukazać korelację współczesnego archeologa z kulturalną stolicą świata starożytnego, dzięki czemu można ujrzeć wymowną ilustrację naszego nieustannego związku ze światem antycznym. Pierwszy dzień obrad zwieńczyło Posiedzenie Komisji Historii Starożytnej.

Kolejne dni sympozjum miały miejsce w Instytucie Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Obrady odbywały się w sześciu sekcjach tematycznych i chronologicznych obejmujących zakres od dziejów Bliskiego Wschodu po czasy późnego antyku i Bizancjum.

14 i 15 września obrady odbywały się w równoległych cyklach paneli poświęconych starożytnemu Wschodowi, Grecji i światu hellenistycznemu, Rzymowi i jego imperium, później starożytności, historiografii antycznej oraz dziejom Bizancjum do VII w. W każdym cyklu część paneli poprowadzili moderatorzy, którzy na prośbę organizatorów zaproponowali autorskie ujęcia tytułowej problematyki.

W poszczególnych panelach tematycznych głos zabierali zarówno doświadczeni badacze i badaczki, jak i młodzi adepci dociekań naukowych nad światem starożytnym. Wydzielone bloki tematyczne obejmowały cały przekrój zagadnień związanych z antykiem. Dyskusja naukowa oscylowała wokół religii, polityki, historiografii, metodologii, makro- i mikrohistorii oraz historii feministycznej.

II Ogólnopolski Zjazd Komisji Historii Starożytnej PTH okazał się forum wymiany poglądów naukowych oraz miejscem prezentacji aktualnie prowadzonych badań. Okazało się, że formuła zaproponowana ponad czterdzieści lat wcześniej przez twórców konferencji Komisji Historii Starożytnej PTH, pomyślanej właśnie jako forma agory naukowej, nadal się sprawdza i co więcej, jest potrzebna dla integracji środowiska. W ciągu trzech dni ponad stu badaczy, zaproszeni goście oraz pasjonaci historii z całej Polski zgromadzeni w murach Uniwersytetu Zielonogórskiego, prowadzili ożywione dyskusje na temat badań nad światem antycznym oraz ich przyszłości w Polsce i na świecie. Zapoczątkowane podczas paneli tematycznych polemiki przenosiły do kuluarów i zapewne po zakończeniu konferencji przeniosły się również do pozostałych ośrodków akademickich.

Podczas konferencji odbyły się także wybory nowego zarządu Komisji Historii Starożytnej Polskiego Towarzystwa Historycznego. Przewodniczącym Komisji w kadencji 2023-2025 został prof. Robert Suski z Uniwersytetu w Białymstoku, a funkcję zastępcy przewodniczącego objął prof. Ireneusz Milewski z Uniwersytetu Gdańskiego. Sekretarzem Komisji została mgr Olimpia Skieterska (UwB). Ustalono, że III Zjazd Historyków Starożytności odbędzie się we wrześniu 2025 roku w Białymstoku.